

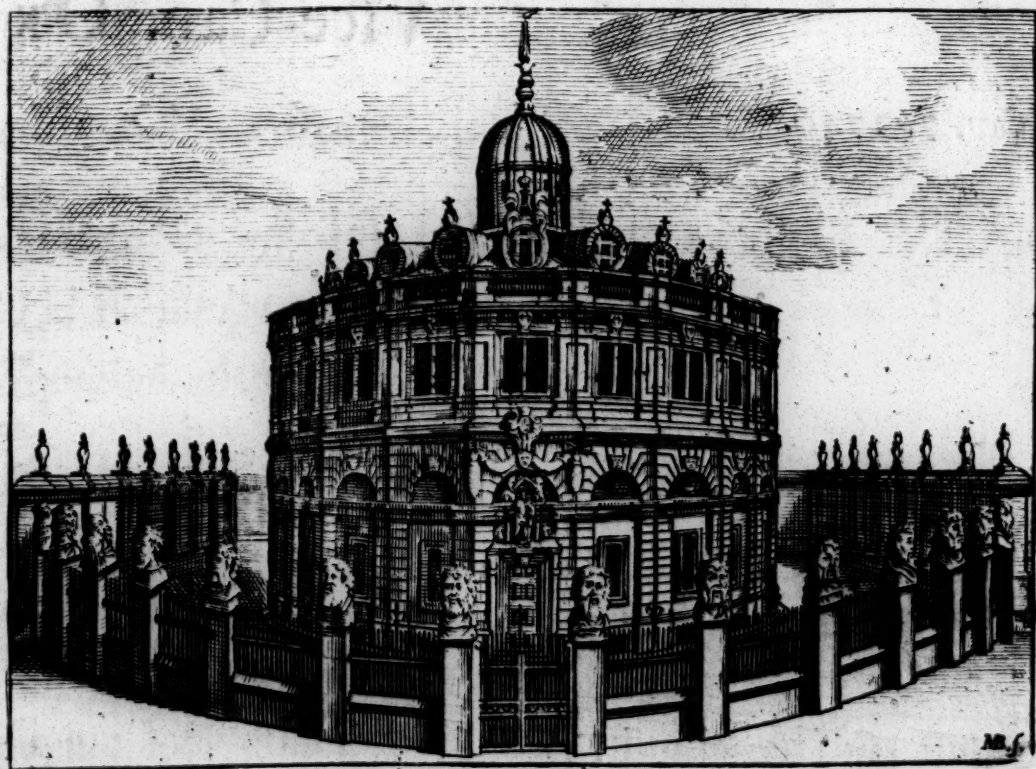
604. e. 21
3

DE
PRISCIS
ROMANORUM LITERIS
DISSERTATIO.

Autore JOANNE SWINTON, A.M.
ex Æde Christī Oxon. & R.S.S.

OXONII,
E THEATRO SHELDONIANO.
MDCCXLVI.

Imprimatur,

EUS. ISHAM,

Vice-Can. Oxon.

Nov. 7. 1746.

DE
PRISCIS
ROMANORUM LITERIS
DISSERTATIO,

Ad ea Livii verba, lib. VII. c. 3.

*Lex vetusta est PRISCIS LITERIS VERBIS-
QUE scripta, ut qui prætor maximus sit, idibus
Septembribus clavum pangat.*

I. **L**INGUAM Romæ vernaculam P. Valerio Popli-
cola & M. Horatio Pulvillo consulibus, sua æ-
tate, deleta nondum Carthagine, ipsissimis Ro-
manis tantum non incognitam, narrat ¹ Polybius.
Quod hic loci etiam confirmare videtur Livius, quippe qui
sermonis Latini verba Romæ A. U. C. 245. usurpata, quæ
PRISCA appellat, suo tempore in defuetudinem prorsus
abiisse saltem innuit, si non diserte affirmat ².

¹ Polyb. lib. III. c. 22, 23, 24. ² Liv. lib. VII. c. 3.

Neque linguam Latinam solummodo variatam, sed & ipsas literas Latinas, vel, si malimus, Romanas, ævo Liviano haud leviter immutatas, idem perhibet ¹ historicus celeberrimus. Elementa enim à Romanis usû celebrata A. U. C. 245., anno scilicet post reges exactos, LITERAS PRISCAS eum constat nuncupasse. Unde literarum figuras Augusto reipublicæ clavum tenente à pristinis & primævis, seculo rudi ac incondito Romæ receptis, multum discrepasse, omnino certe par est arbitrari.

Quam quidem sententiam item firmam ratamque præstat ² Plinius, qui memorat “M. Ludium, Ardeatis templi picto-
“rem, urbe Roma antiquiorem, præsertim civitate donatum
“ibi, & carmine ANTIQUIS LITERIS LATINIS
“scripto.” Ecquis enim unquam adeo cæcutiet, ut literarum formas florente M. Ludio Latinis usitatas, siqua Plinio fides, ante natum Tiberium, & multis, uti fas est credere, annis, non perspexerit exolevisse?

Vetustissimæ autem Latinorum, vel Romanorum, literæ eædem erant atque Pelasgicæ, quæ itidem & Etruscæ, refragante nequicquam V. C. Scipione Maffei³, ut statim videbitur. Pelasgi enim & Tyrrheni, sive Etrusci, iudice vel ipso Gorio⁴, Maffei, hac in re, adstipulante⁵, eandem agnovere originem, scilicet Phœniciam; inter literas Phœnicias, Hebraicas, Græcas antiquissimas, & Etruscas, sive figuras sive potestates spectemus, ⁶ mira quædam intercessit cognatio; denique Pelasgos & Etruscos unum eundemque ⁷ fuisse populum

¹ Liv. ubi sup. ² Plin. Nat. Hist. lib. XXXV. c. 11. ³ Scip. Maff. Orig. Etrusc. & Latin. c. XIV. p. 55--6. Lipsiæ, 1731. ⁴ Anton. Francisc. Gor. Mus. Etrusc. vol. II. dissert. 1. ⁵ Anton. Francisc. Gor. Mus. Etrusc. vol. I. in Prolegom. ad Tab. Eugubin. Etrusc. ⁶ Chishul. Inscript. Sig. Lond. 1728. Ludov. Bourguet. apud Anton. Francisc. Gor. ubi sup. p. 48. ⁷ Varro & Hyginus apud Servium in Virg. Æn. lib. 8. v. 600. Dionys. Halicarnas. Antiquit. Roman. lib. I. Hellanicus Lesbios, Myrsilus Lesbios, Thucydides & Sophocles apud Dionys. Halicarnas. ibid. Apollon. Argonaut. lib. IV. Polyæn. Strat. lib. VII. Porphyry. in vit. Pythag. &c. Vid. etiam Philip. Cluver. Ital. Antiq. lib. II. c. 1. p. 423—433. Lugd. Bat. 1624.

norunt omnes, qui probatissimos Græcorum atque Romanorum historicos vel labris primoribus degustarunt.

Quandoquidem etiam fieri non potuit, ut literæ Romanorum PRISCÆ ac RECENTES, quæ A. U. C. 245. & Augusto Romæ dominante invaluerunt, easdem figuras induerint, (aliter enim absurde egerint Livius & Plinius, cum LITERARUM ANTIQUARUM meminerint) quam nationem Romanis ALPHABETUM PRISCUM suppeditasse verisimile est? Non Latinos veteres, si primæva Latii elementa à ROMANIS RECENTIBUS, ut quidam¹ autumant, nunquam discrepaverint, cum hoc prorsus sit ineptum; non Græcos recentiores, cum hoc² Dionysio Halicarnassensi totique fere criticorum turbæ penitus adversetur, alphabeto Ionico vix in Græcia, haudquaquam Athenis, jam tum admissio; non Gallos, cum iis, regum Romanorum temporibus, literæ, uti par est credere, defuerint, recentioribus Græcis à Gallis multo ferius adoptatis; non Germanos, apud quos nulla, ut merito suspicemur, tunc temporis extitere literarum aut literaturæ vestigia: neque Romanis cum Gallis, Germanis, ullave alia natione, nisi Etruscis, coloniisve ab iis in Romæ viciniam deportatis, aliquid negotii fuit, cum legem vetustam à Livio hic memoratam condiderint. Inficiandum igitur non videtur, veteres Romanos, vel Latinos potius, ante A. U. C. 245. literas Etruscis acceptas retulisse.

Hoc item clarius patet ex Etruscorum veterum historia. Nonne ante Romam conditam in Italia rerum Etrusci potiti

¹ Scip. Mas. Ludov. Bourguet. & Anton. Francisc. Gor. ubi sup. ² Dionys. Halicarnas. Antiquit. Roman. lib. I. & lib. IV. p. 230. & p. 255. Oxon. 1704. Vid. etiam Chishul. Bourguet. Gor. ubi sup. ³ Strab. Geograph. lib. IV. p. 273. Amstelædami, 1707. ⁴ Tacit. de morib. Germanor. c. 19. & Gronov. in loc. ⁵ Liv. Dionys. Halicarnas. &c.

6 DE PRISC. ROMAN. LIT.

1 sunt, totamque fere regionem 2 occupavere? Nonne politioris literaturæ, multis ante jacta reipublicæ Romanæ fundamenta seculis, cultores erant 3 eximii, quando literarum rudis & inculta, ne barbara dicam & agrestis, natio Latini merito censeretur? Nonne demum sacrificia; Deorum statuas; idola; pomœria, ac loca consecrata; divinationem per auguria; divinationem per aruspicinam; fulminum observationem; expiationem; ostentorum observationem; cærimonias; Parentalia; Salios sacerdotes; templorum usum; fossas urbibus muniendis, earundemque consecrationem; urbium muros; regni, seu principatus, insignia; nobilitatis notam, & discretionem; celeres; secures, & fasces; lictores; sellas curules; annulos; phaleras; paludamenta; prætextas; tragoedias; triumphos; currus triumphales; musicam; ludos; fictilia; plasticen; in arborum corticibus, cera, linteis textis, ligneis tabulis, ære, charta, membrana, plumbo scribendi rationem; carmina nuptialia, five Fescenninos versus; aliaque fere omnia religionem, militiam, politiam, & literaturam spectantia cum Romanis 4 communicarunt? Vera si hæc sint, Romanorum, five Latinorum, veterum literas ab alio fonte quam Etruria profluxisse, quis sanus unquam existimaverit?

Sententiæ etiam huic stabiliendæ haud parum inservient ea Plinii 5 verba: "Vetustior autem Urbe in Vaticano ilex, "in qua titulus æreis literis Etruscis, religione arborem jam "tum dignam fuisse significat." Hinc enim sat luculenter constat, hominibus Latinis, in ipsissimo agro ubi postea condita, vel saltem aucta, erat Roma, terrarum orbis domina atque imperatrix, ante Romuli ætatem, literas Etruskas in usu fuisse.

1 Scip. Maff. Orig. Etrusc. & Latin. Dempst. de Etrur. Regal. Gor. Mus. Etrusc. &c.
2 Ibidem ibid. 3 Liv. Dionys. Halicarnas. &c. Vid. etiam Scip. Maff. Dempst. & Gor. ubi sup. 4 Dempst. ubi sup. vol. I. Florent. 1723. Vid. & Anton. Francisc. Gor. Mus. Etrusc. Florent. 1737. 5 Plin. Nat. Hist. lib. XVI. c. 44.

Porro, Romam à Pelasgis conditam, & Trojano bello vetustiore, aperte testatur Antiochus Syracusanus ¹, antiquissimus ac præstantissimus historicus, cui multum præstat fidei Dionysius Halicarnassensis. Eandem item urbem longe ante natos Albanos fratres extructam, tradunt ² Damastes Sigenfis, Cephala Gergithius, alique celebriores historici; cum quibus concinit Plutarchus ³, à Pelasgis eam ortum traxisse memoriæ prodens. Immo ROMÆ nomen, sive potius cognomentum, esse Pelasgicum fidenter ⁴ affirmat; ideoque à linguis Orientalibus, si nostra stet ⁵ sententia, deducendum. Neque ejusdem Plutarchi commento, Romam scilicet ⁶ à ΡΩΜΗ, ROBORE, POTENTIA, &c. ita dictam, aliquid fingi potest ineptius, aut à rationis rectæ placitis alienius. “Ab EXIGUIS
“enim profecta INITIIS, teste Livio ⁷, eo crevit ut magnitudine laboraverit sua.” Villa igitur paupercula cum primum fuerit, non URBIS, nedum URBIS POTENTISSIMÆ, in cunis vagiens, meruit appellationem; at ROMÆ cognomentum ab ipsis ei conditoribus inditum, eruditorum qui inficiatur novi neminem. Secum porro, hac in re, pugnat Plutarchus; cum inter linguas Pelasgicam & Hellenicam multum discriminis intercesserit. At ROMA vocem fuisse Pelasgicam veri videtur quam simillimum, cum Orientem plurimum sapiat. Etenim vox רוֹמָה ⁸ ROMA, ROME, vel RVMA, RVME, Hebraice idem sonat atque Latine ALTA, ELEVATA, EXCELSA, &c. vel URBS ALTA, URBS ELEVATA, URBS EXCELSA, &c. ac proinde URBI SEPTICOLLI optime videtur competere.

¹ Antiochus Syracusanus apud Dionys. Halicarnas. in Antiquit. Roman. lib. I. sub init. ² Damastes Sigenfis, Cephala Gergithius, alique apud Dionys. Halicarnas. ibid. ³ Plutarch. in Romul. ⁴ Idem ibid. ⁵ Dissert. de ling. Etrur. vernac. ⁶ Plutarch. ubi sup. ⁷ Liv. lib. I. sub init. ⁸ Valent. Schind. Pentaglot. p. 1713. Hanoviae, 1612.

8 DE PRISC. ROMAN. LIT.

Quinimo, רומא interdum COLLEM, &, ut rem acu tangeamus, URBEM, vel OPPIDUM, in COLLIBUS STRUCTAM denotat¹. Vetustissimum insuper hujusce URBIS nomen, è lingua Pelasgica haustum, fuisse ROMIN, vel RVMIN, (idem prorsus ac ROMA) ex Solino & Historiæ Cumanæ Autore apud Festum² nos certiores facit V. C. Andreas Cirinus; רומין autem, sive ROMIN, Chaldaice³ vult COLLES, vel VILLAS in COLLIBUS SITAS, ut à Schindlero discimus. Neque Romam à Romulo nuncupatam quisquam sanus dixerit, quin potius à Romo, vel Roma, nomine ex ultima penitus antiquitate in Italia⁴ cognito, Romulum. Romulum porro fuisse Etruscum, Romamque ab Etruscis conditam, minime dubitant statuere Alcimus, antiquissimus scriptor, & Historiæ Cumanæ Autor apud Festum⁵. Immo sub ipsius Romuli auspiciis Roma, nisi accitis Etruscis, non potuit reviviscere, ut narrat⁶ Plutarchus. Quibus rite perpensis, sive captam Trojam Romam antecessisse, quod magis sentio, eruditis allubescat, sive ipsis hæc sententia minus placeat; linguam literasque Pelasgicas, vel, quod eodem recidit, Etruscas, Romanis in usu primitus fuisse omnino censendum.

Literarum insuper antiquarum, quæ Romæ ante A. U. C. 245. invaluerunt, nonnunquam etiam meminit Dionysius Halicarnassensis, è cujus penu antiquaria, summo certe pretio eruditae semper æstimanda, elucescit, hæc ipsissima elementa ea fuisse quibus usi sunt Pelasgi ævo Deucalionæo, vel potius compluribus ante Deucalionem annis⁷. Quod si ita est, Pelas-

¹ Idem ibid. Jer. c. XXXI. Ezech. c. XVI. v. 24. &c. ² Andr. Cirin. de urb. Rom. ejusque condit. Romul. c. I. sub. init. Panormi, 1665. ³ Val. Schind. ubi sup. ⁴ Dionysius Chalcidensis, Damast. Sigenf. Cephal. Gergith. alique scriptor. antiq. apud Dionys. Halicarnas. Antiquit. Romanar. lib. I. Verrius Flaccus, &c. Vid. etiam Jul. Minutoli Dissert. de urb. Rom. orig. & fundat. ⁵ Alcim. & Cuman. Hist. Aut. apud Fest. ⁶ Plut. in Romul. ⁷ Dionys. Halicarnas. Antiquit. Romanar. lib. I. p. 14—19. Oxon. 1704. Vid. & lib. IV. p. 230. & p. 225.

gicorum five Etruscorum elementorum series, quæ in Italia à primis fere temporibus obtinuit, non tantum veterrimorum Romanorum, verum etiam antiquissimorum Orientalium habetur alphabetum.

Fidenæ item & Veii, urbes admodum propinquæ, quibus cum Romanis rem habere sæpius contigit, civitates erant Etruscæ¹; ac proinde non solum sermonem Etruscum, sed Etruscam etiam scribendi rationem usurpasse, ambigendi non datur locus. Tiberis præterea ripam, & confinem agrum Romanum, regnante Romulo, Fidenates atque Veientes accoluisse Dionysius² Halicarnassensis diserte monuit. Quæ primigenios Romanorum characteres fuisse Etruscos fortissime suadent.

Cæterum, ut inter omnes magis constet, certissima fide & fundamento perquam solido niti nostra de literarum ortu ac origine apud Romanos sensa, si concedatur literas Etruscas in Romanas recentiores temporis decursu mutatas fuisse; id non raptim & repente, sed paulatim ac pedetentim factum, perpenſa rerum humanarum natura, necesse est fateamur. Quo igitur propius ad A. U. C. 245. accedunt veteres Romanorum nummi atque inscriptiones, eo uberiores præ se ferre literarum Etruscarum messem æquum est arbitremur. Neque latet eruditos, tam certum esse hoc quam quod est certissimum; cum lamellæ cupreæ Tiburtinæ & L. Scipionis Barbati filii inscriptiones, aliæque fere omnes Latinæ vetustiores, qua hætenus observare licuit, literis scatent Etruscis, earumque simillimis; quod de nummis, quos vocant, consularibus antiquissimis itidem dicendum. Hoc ex sequentibus vetustatis monumentis, missis quam plurimis aliis quæ præsto sunt, abunde fiet perspicuum³. — Inscriptiones lamellæ cupreæ Ti-

¹ Liv. lib. I. c. 15. sub init.   ² Dionys. Halicarnas. Antiquit. Romanar. lib. III.

³ Fabret. Inscript. pag. 27, 28, 461. Vid. etiam J. G. Græv. Thesaur. Antiquit. Romanar. vol. IV. p. 1834.

10 DE PRISC. ROMAN. LIT.

burtinæ & L. Scipionis Barbati filii concredita sibi servant C, E, I, L, M, N, S, T, V, elementa Etrusca V, †, Z, M, M, J, I, E, D, haud parum referentia: complura ¹ apud Vaillantium numismata consularia τὸ P Etrusco cognatum ostentant: denique duplex denarius, quinarius, & sestertius penes me, nummi consulares rarissimi & plane eximii, insigniuntur figuris literarum A, M, I, S, quæ ab eorundem in alphabeto Etrusco elementorum formis non multum abludunt.

Neque alia fuisse PRISCA Romanorum ELEMENTA quam Etrusca, argumento est antiquissima literæ caninæ R apud Romanos forma. Hanc enim Etruscæ Q figuram, inverse autem scriptam, primitus induisse, diuque servasse, abunde satis testatur ² Priscianus, cujus verba hic liceat in medium proferre: “unde sæpe D scribentes Latini hanc R litera exprimentur sono, ut medidies, hodie meridies.” Verum hoc mire illustrat vir doctissimus Matthæus ³ Ægyptius, in eruditissima sua S. C. de Bacchanalibus explicatione, monumentorum Etruscorum fide atque probatissimorum Grammaticorum veterum testimoniis suffulta. Hujusce elementi forma Tusca, jam ante oculos posita, è ⁴ tabulis Eugubinis Etrusce exaratis, ut alias inscriptiones Etruscas taceam, facillime potest depromi.

Hic obiter item notandum, Romanos antiquiores non repente, sed sensim & quibusdam quasi gradibus, characterem D, five P, mutasse in R. Primo enim iis in usu fuit P, in vetustissimis Syracusanorum nummis, ut & Tabula Herodiana, iti-

¹ J. Vaillant. Num. antiquar. familiar. Romanar. perpet. interp. illust. vol. I. tab. IV. num. 7. tab. V. num. 7, & 11. & in aliis Gentis Publiciæ, Pomponiæ, & Posthumii nummis, ibid. vol. II. Amst. 1703. Vid. etiam Thesaur. Morel. ed. & perp. com. illust. à Sig. Havercamp. Amst. 1734. ² Priscian. Grammat. Cæsarienf. lib. I. p. 551. Edit. Putschii, Hanoviæ, 1605. ³ Matth. Ægypt. in explicat. S. C. Romanorum de Bacchanal. p. 148, 149. Vid. etiam Anton. Francisc. Ger. Mus. Etrusc. vol. II. p. 412, 413. ⁴ Tab. Eugubin. IV. l. 24, 25, 27, 28, 29, &c.

dem ¹ conspiciendus, ab Etrusco q paulum remotus; ut ex quinario consulari, bello Punico primo nondum confecto, ni fallor, cuso, quodammodo lucefcit. Bello Punico primo, inquam, nondum confecto; etenim, siqua inscriptionibus lamellæ cupreæ Tiburtinæ & L. Scipionis Barbati filii fides, character R sub belli istius initium usu coepit minus increbescere. Neque hac in re lectorem pigebit consulere Ezechielem ² Spanhemium, virum in erudita omni antiquitate felici ingenio exercitatissimum. Illo quippe iudice, “plura in Romanorum literis possunt ex nummis erui, in quibus ex levi etiam literarum discrimine A, E, V, ac similibus, de ipsa ætate plurimarum inscriptionum, & omni scripturæ veteris ratione, fecure potest pronunciari. Ita (pergit vir celeberrimus) errare liquebit ex iisdem Pomponium, qui D *de Origine juris* tradit Appium Claudium; eumque non veterem illum, sed recentiorem, literam R invenisse; quod cum eodem longe antiquior Romæ, Romuli item ac Remi appellatio, tum ætatum omnium numismata ærea ac argentea omnino refellunt, ut jam monuit vir præclarus omnino Antonius Augustinus.” Apud me manet jam laudatus indubiæ fidei quinarus, nummus præstantissimus, qui vel principis cimeliarchium exornet fane dignissimus.

Literas quoque Romæ primitus usurpatas provenisse ex Etruria, vel hinc videtur admodum verisimile, quod elementa B, G, D, prisco Romanorum alphabeto, pariter ac Etruscorum primigenio, defuere. Hoc extra omnem dubitationis aleam ponit Priscianus, ³ cum erudite observat, “inter C sine aspiratione & cum aspiratione esse G, inter T quoque &

¹ Vid. duos num. Syracusan. in Cimeliarch. V. C. Francisc. Wise, S. T. B. Archiv. Univ. Cust: & Coll. Trin. Oxon. Soc. Videtis etiam Tab. Herodian. apud V. C. Edm. Chishul. Inscript. Sig. p. 7. Lond. 1721. ² Ezech. Spanhem. de præst. & ul. numism. antiquor. dissert. II. p. 109. Ed. Lond. 1706. ³ Priscian. Grammat. Casariens. lib. I. p. 549. Edit. Putschii, Hanovix, 1605.

“TH esse D, & inter P & PH five F esse B; ac has tres, “hoc est B, G, D, esse medias, quæ nec penitus carent aspi-
“ratione, nec eam plenam possident.” Grammatici enim tam præclari autoritate fultus B, G, D, literas non fuisse Romano-
rum priscas, nedum primævas, pronunciare haud subverear. Vocabula *Poplicola*, *Cartacinienſeis*, *ſet*, *haut*, &c. ut antiquitus scripta erant atque prolata, Prisciani etiam, hac in re, testi-
monium egregie confirmant.

Verum enimvero, ut omnes de PRISCIS ROMANO-
RUM LITERIS lites in posterum dirimantur, nonnul-
las antiquitatis reliquias, quibus inscriptiones Etrusce exaratae
comparuere, non longe à Sutrio & Civitate Castellana, quæ
olim Falaris, vicesimo ab urbe Roma lapide, effossas tradit
V.C. Philippus¹ Bonarrotius. Quæ quidem monumenta firmis-
simo argumento sunt, imo fidem faciunt oculatam, scriptu-
ram Etruscam in ipsa Romanorum vicinitate atque confinio,
ideoque Romæ, ut jure optimo suspicemur, ante literas recen-
tiores receptas, obtinuisse.

Alia huc spectantia quam plurima facile esset congerere,
si postularet, vel etiam pateretur, instituti nostri ratio; quod
minime censebunt viri docti, harumque rerum periti. Ecquod
enim fortius ducatur, sanctiusve, probatissimorum scriptorum
testimoniis, inscriptionum & nummorum antiquorum fide mu-
nitis? Ecquod verisimilius, aut rationis rectæ placitis accom-
modatius, quam ut religio, politia, literatura, artesque omnes
ingenuæ ab eodem fonte profluxerint?

II. Posita de ANTIQUIS Romanorum LITERIS ab
Etruria petitis sententia, complures exinde conclusiones, rem
antiquariam, tum Romanam tum Etruscam, spectantes, ex-
urgent; quarum paucas hic fas sit leviter attingere.

¹ Philip. Bonarrot. ad monument. op. Dempl. addit. explicat. & conject. p. 94. &
98. Florentiæ, 1726.

1. Cum PRISCÆ Romanorum LITERÆ non aliæ fuerint quam Etruscæ, siue eæ quæ apud Pelasgos duobus vel tribus ad minimum ante Deucalionem invaluere seculis; cumque his omnino sit recentius alphabetum Cadmi in Græciam illatum; Pelasgos, Tyrrhenos, vel Etruscos ante Cadmi ad Boeotiam adventum in Italiam migrasse, haud ægre fatendum¹.

2. Cum alphabetum Etruscum Pelasgico, regnante in Thesalia Deucalione, sit vetustius, uti clare satis ostendit V. C. J. de Bouhier, in dissertatione sua eruditissima, quam ad calcem *Palæographiæ Græcæ* edidit D. Bern. Montfauconius; Pelasgos, siue Etruscos, coloniam ante diluvium Deucalionem in Italiam misisse, licet aliud censuerit doctissimus Salmasius, omnino fit verisimile².

3. Non βεσποφνηδὼν exarandi modus, ab inflexione versuum boiū arationem imitantium sic Græce dictus, sed sinistrorsum illa Orientalium scriptio in Græcia primum accepta fuit. Hoc ex Etruscorum veterum monumentis nullo quidem negotio eruitur; ex nummis Æolicis, à Spanhemio & Chishullo ad id probandum adductis, non item; complura enim numismata³ Græca, Inscriptione Sigea recentiora, vocabula inverse scripta etiam ostentant.

4. Hinc item ea⁴ Taciti verba “forma literis Latinis quæ “veterrimis Græcorum” non de elementis Romanorum recentioribus, sed antiquioribus, accipienda constat; ideoque hallucinantur doctissimi viri Jo. Harduinus & Edm. Chishullus, qui⁵ aliter sensere.

5. Superius allatorum ope, si modo arriserint eruditis, fa-

¹ Vid. Dissertat. V. C. J. de Bouhier, in fine Palæograph. Græc. D. Bern. Montfaucon. Par. 1708. ² Idem ibid. ³ Laur. Beger. Thesaur. Brandenburg. vol. III. p. 36, 45, 54, &c. ⁴ Tacit. An. lib. XI. c. 14. ⁵ Jo. Harduin. in Plin. Nat. Hist. lib. VII. c. 58. Edm. Chish. Inscript. Sig. in not. & testimon. ad comment. p. 28.

14 DE PRISC. ROMAN. LIT.

cile erit emendare Plinium, lib. VII. c. 58. ubi ait "Veteres
 "Græcas (litteras) fuisse easdem pene, quæ nunc sunt Latinæ,
 "indicio erit Delphica tabula antiqui æris, quæ est hodie in
 "Palatio, dono Principum Minervæ dicata in bibliotheca, &c."
 Hic enim voces **NUNC SUNT** amanuensium, five libra-
 riorum, incuria & oscitantia, vel potius inscitia, in Plinii ex-
 exemplaria irrepsisse, quis non videat? Etenim **ANTI-**
QUAS LITTERAS LATINAS à RECENTIBUS,
 suo tempore Romæ usurpatis, haud parum discrepasse ipse
 alibi fatetur ¹ Plinius; at prisca Etruscorum & Græcorum
 elementa eadem fere erant quæ veterrima, non recentiora,
 Latinorum, ut jam pluribus ostensum; quare Plinio unquam
 in mentem venisse, easdem pene fuisse veterum Græcorum &
 Latinorum recentium litteras, ab omni veritatis specie quam
 longissime abhorret.

6. Etruscos à Demarato Corinthio litteras accepisse, ut re-
 fert ² Tacitus, non temere credendum; cum quo, minus hac in
 re ejus valeat testimonium, adversatur celebriorum Græciæ &
 Romæ historicorum fides, ut nullo negotio probaretur, si non
 jam satis superque esset demonstratum. At veritatem magis
 sapiunt hæc ejusdem auctoris verba "Sed nobis quoque paucae
 "litteræ primum fuere: deinde additæ sunt." Quippe quæ cum
 alphabeto Etrusco, cum Hygino Bibliothecæ Palatinæ sub Au-
 gusto Cæsare præfecto, cum M. Fabio ³ Quintiliano, aliisque
 melioris notæ scriptoribus, ⁴ optime concordant.

7. Cum Etruscorum, five Græcorum veterum, (hoc est Pelas-
 gorum) characteres, ex ultima penitus antiquitate ad **ANNUM**
 usque **URBIS CONDITÆ** 245^m. Latini servaverint, ma-
 nifestum est, non A. U. C. 245., nedum moriente Numa, Græ-
 cos atque Latinos diversas litteras usurpasse. De duplici igi-

¹ Plin. Nat. Hist. lib. XXXV. c. 11   ² Tacit. ubi sup.   ³ Quintil. lib. I. c. 13.
⁴ Hygin. apud Chishul. ubi sup. p. 28.

tur elementorum ferie nunquam accipient eruditi verba ea Liviana, lib. XL. c. 29. "Literis Latinis Græcisque utraque "arca inscripta erat." Immo hinc abunde constat, sepositis aliis præstantissimorum autorum testimoniis, easdem elementorum figuras tunc temporis, regnante scilicet Numa, Latinis & Græcis in usu fuisse. Etenim aliud non voluit hic historicus, quam "utramque arcam Latine ac Græce (i. e. linguis Latina & Græca) fuisse exaratam;" vel, si malint Critici, "utramque arcam literis Latinorum Græcorumque communibus fuisse inscriptam." Priorem interpretationem tuentur ¹ Varro, Valerius Maximus, Plinius & Plutarchus, quippe qui de arcis literis Latinis Græcisque inscriptis ne unicum quidem verbum protulere; posteriorem vero superius observata, ne dicam ipse ² Livius. Quin & vox *literæ* apud ³ Livium aliquando significat *inscriptionem*, ut optime annotavit Beatus Rhenanus; quod priori etiam interpretationi admodum favet. Neque mirari cuiquam subeat, Latinarum Græcarumque literarum hic junctim historicum meminisse; Numæ enim libros, "quos ⁴ duo fasces in altera arca candelis involuti habuere," ex parte fuisse Latinos, & ex parte Græcos, inter omnes fere, convenit. Hic loci igitur sententiam nostram adeo non oppugnat Livius, ut nova luce ac viribus donare, ut firmam ratamque præstare, videatur.

8. Cum Pelasgica, sive Græcorum veterrimorum, elementa eadem quæ Etrusca censerī debeant, lapsus est V. C. Petrus Marcellinus ⁶ Corradinus, quando literas Etruscas ab Arcadi-

¹ Varro apud S. August. de civit. Dei. lib. VII. c. 34. Valer. Max. lib. I. c. 1. n. 12. Plin. Nat. Hist. lib. XIII. c. 13. Plut. in Num. p. 74. Vid. etiam Lactant. lib. I. c. 22. Fest. in voc. Numa, & Harduin. not. & emend. ad lib. 13. Nat. Hist. Plin. fest. 16, 17. p. 703. Ed. Paris. 1723. ² Liv. lib. VII. c. 3. ³ Liv. lib. VI. c. 1. Vid. & Beat. Rhenan. in loc. ⁴ Liv. lib. XL. c. 29. ⁵ Var. Valer. Max. Plin. Fest. &c. ubi sup. ⁶ Petr. Marcellin. Corradin. Vet. Lat. Profan. & Sacr. p. 162. Romæ, per Franciscum Gonzagam, &c. 1704.

cis, quas in Italiam intulit Evander, Dionysium Halicarnassensem perperam interpretatus, distinxit. Dionysium Halicarnassensem, inquam, perperam interpretatus; quandoquidem nihil unde talis ducenda sit conjectura lectori erudito, solertissimum illum antiquitatum indagatorem consulenti, occurret.

9. Quaternos URBIS ROMÆ nummos, quos Romanorum vetustiorum numero accenset V. C. Sigebertus ¹ Havercampus, post bellum Punicum primum percussos, liquido satis evincunt literarum formæ, (si modo ectypa adeo affabre insculpenda curavit Havercampus, ut archetypis examussim respondeant) eadem pene quæ recentiores, Augusti ætate usurpatæ. Quod de numismatis id genus aliis, iisdem elementorum figuris signatis, cum antiquæ historiæ & probatissimis inscriptionibus congruens sit, utcunque mole atque pondere valeant, itidem dicendum.

10. Literæ numeri notarum loco non erant adhibitæ A. U. C. 245. neque Romæ neque Volsiniis in Etruria, si quid fidei hic Livio habendum. Unde certo colligendum, omnia, cum Etruscæ, tum Romanæ, antiquitatis monumenta, hujusmodi notis insignita, A. U. C. 245mo. posteriora statuenda. Quo concessio, Tabulam Eugubinam septimam, immo si audiendus sit vel ipse ² Gorius, licet hac in re sibi minus constet, Tarquinii Superbi ætatem non attigisse.

11. Livii hic ³ mentem exquirenti abunde etiam fiet perspicuum, primigenias apud Latinos numerorum notas, eas scilicet A. U. C. 245. Romanis usitatas, PUNCTA fuisse, non LINEAS RECTAS, uti somniavit Paulus ⁴ Manutius.

¹ Andr. Morel. Thesaur. numismat. tom. 2. five Sig. Havercamp. comment. in Familiar. Romanar. numismata omnia, &c. p. 476, 477. Amst. 1734. ² Anton. Francisc. Gor. Mus. Etrusc. clas. v. p. 430. ³ Liv. lib. VII. c. 3. ⁴ Paul. Manut. comment. in Cic. Fam. lib. II. ep. 17. p. 113. Venetiis, apud Aldum, 1592.

Clavorum enim capita apte satis respondent PUNCTIS, populi incultioris genio apprime accommodatis, aliarumque omnium notarum longe simplicissimis; at LINEIS RECTIS non item. Sublato igitur fundamento, ruit P. Manutii hypothesis. Immo hic loci ex Livio¹ facile clarescit, à jactis Romæ fundamentis ad annum usque U. C. 245^{m.}, quando regibus gubernari desiit, non nisi clavorum capitibus, sive PUNCTIS, celeberrimæ hujusce urbis incolas annos numerasse. Quod maximo est argumento, neque MONADIS, I, neque PENTADIS, V, neque DECADIS, X, notam Romæ tunc temporis, vel in ligneis tabulis, &c. inscribi, vel in ære, &c. insculpi coeptam; ideoque hujusmodi notas per Latium ab Etruria posterius volitasse.

Neque in dubium vocabitur hæc sententia, perlectis, quæ sequuntur, Livii² verbis: “Lex vetusta est priscis literis ver-
“bisque scripta, *ut qui prætor maximus sit, idibus Septembri-*
“*bus clavum pangat.* Fixus fuit dextro lateri ædis Jovis opti-
“mi maximi, ea ex parte qua Minervæ templum est. Eum
“clavum, quia RARÆ PER EA TEMPORA LITE-
“RÆ ERANT, notam numeri annorum fuisse ferunt, eo-
“que Minervæ templo dicatam legem, quia numerus à Mi-
“nerva inventus sit. Volsiniis quoque clavos indices numeri
“annorum fixos in templo Nortiæ Etruscæ deæ comparere,
“diligens talium monumentorum autor Cincius affirmat.”
Hæc enim palam indicant, Romanos, res Augusto moderan-
te, suas numerorum notas alphabeti elementa duxisse; immo,
quandoquidem Livius hac in re eum videtur secutus, L. Cin-
cium Alimentum circa³ A. U. C. 543. idem prorsus sensisse.
Unde facili opera colligatur, Romanos literarum rudes A.

¹ Liv. ubi sup. ² Idem ibid. ³ Ger. Jo. Vossius de Historic. Latin. lib. I. c. 4. p. 6. Amstelodami, 1697.

18 DE PRISC. ROMAN. LIT.

U.C. 245. numerorum notis simplicissimis, alphabetique elementorum formis dissimillimis fuisse usos; ideoque I, licet aliud voluerit P. Manutius¹, in eorum tabulis tunc temporis nequaquam comparuisse.

L. Cincii² Alimenti quoque testimonio manifestum est, Romanos primum per PUNCTA, quæ satis arctam cum CALCULIS, five ORBICULIS, videntur habere affinitatem, computandi rationem ab Etruria desumpsisse. Quod & aliquammultis Etruscorum³ veterum numismatis, præsertim si cum antiquioribus quibusdam⁴ Romanis diligentius conferantur, ut rationes aliunde petitas præteream, optime comprobatur.

Quod si ita est, non solum P. Manutius, sed præstantissimus etiam fallitur⁵ Huetius, qui à LINEA RECTA, I, tanquam matre, cæteras omnes Romanas numerorum notas existimat emanasse. Neque barbaros horum autorum characteres, □, □ I □, &c. vetustioribus Romanis fuisse cognitos, liquido testantur complures nummi⁶ consulares, pariter ac⁷ Inscriptio Duiliana,⁸ Senatusconsultum de⁹ Bacchanal. &c. ne dicam rariora quædam veterum Italorum monumenta. At quid in hanc partem dici possit, meo alienum est instituto jam expromere; de primis tamen numerorum notis, Romæ & in

¹ P. Manut. ubi sup. ² L. Cinc. Aliment. apud Liv. ubi sup. ³ Tab. apud Dempst. de Etrur. regal. 57, 58, 59, 60, &c. Florentiæ, 1723. Tab. apud Gor. in Mus. Etrusc. 196, 197. Florentiæ, 1737. ⁴ Archiv. Univ. Oxon. Laur. Beger. Thesaur. Brandenburg. vol. III. p. 76, 77. Scip. Maff. Orig. Latin. p. 53, 67. Lipsiæ, 1731. ⁵ Vid. Huetian. 47. ⁶ Vid. Thesaur. Numismat. Andr. Morel. tom. 2. five Sig. Havercamp. comment. in Famil. Calpurn. tab. 5, 6, 7, &c. Amst. 1734. ⁷ Vid. Bas. Column. Rostrat. A.D. 1565. mense Sextili, Romæ infra Capitolium effos. apud Joh. Nicol. Funcium Marburgens. de puerit ling. Latin. &c. p. 118, 119. Marburgi Cattorum, 1720. ⁸ Vid. Ciceron. edit. Gronovian. Lugd. Batav. 1692. & Joh. Nicol. Funcium Marburgens. de adolescent. ling. Latin. p. 326, 327, 328. Marburgi Cattorum, 1723. ⁹ Anton. Francisc. Gor. Mus. Etrusc. vol. II. p. 430. Vid. etiam Tab. Eugubin. VII. l. 58.

Etruria receptis, me posthac uberius & distinctius acturum confido.

12. Hinc insuper elucescit, alphabeti elementa notarum numeri vice primum Romæ fuisse functa inter A. U. C. 245. & A. U. C. 493. quando Carthaginienfes classe devicit consul Duilius. Columna enim Rostrata, Romæ adhuc asservata, exhibet literas numerales X. DCC. &c. Unde omnino fit perspicuum, ejusmodi literas tunc temporis, si non aliquammultis ante annis, ut rationi videtur maxime consentaneum, Romanis pariter ac Etruscis innotuisse.

13. Hinc luculenter item paret, inscriptiones Etruscas¹ Viterbii, loco Cipollara dicto, in ipsa Romæ vicinia, A. D. 1694. effossas post A. U. C. 245. exaratas fuisse; cum hic ob oculos ponantur elementa numeralia XXIII. XXIX. XVIII. Quod certe indicio est, alphabetum Etruscum in ea Tusciæ parte Latio perquam finitima, post A. U. C. 245. primas sibi vendicasse; ac² proinde literas Etruscas Romæ, aliquot post reges exactos annis, viguisse.

14. Si scriptorum jam laudatorum valeat autoritas, non audiendus est V. C. Ludovicus³ Bourguettius, quando votivæ tabulæ Sponianæ, literis Latinis recentioribus inscriptæ, parem Romulo asserit ætatem. Corruat enim necesse est ejus sententia, si Romani post A. U. C. 245. literas suas recentiores, ex quibus constat hæc inscriptio, admiserint. Quapropter inanem præ se ferre hypothesein videntur sequentia Cl. Gorii⁴ verba: "His si addendam existimes illam, perbreve quidem, "votivam tabulam à Sponio editam, à qua removendæ sunt

¹ Bonarrot. Explicat. & conject. ad monument. Etrusc. oper. Dempsterian. addit. p. 94, 99. Florent. 1726. ² Vid. hanc Dissert. in p. 9, 11, &c. ³ Vid. Bibliotheque Italique, ou Histoire litteraire de l'Italie, Sept. Oct. Nov. Dec. 1728. Art. 8. p. 174, 175, &c. A Geneve, 1728. ⁴ Anton. Francisc. Gor. Mus. Etrusc. vol. I. Prolegom. p. 47. Florentiæ, 1737.

20 DE PRISC. ROMAN. LIT.

“figuræ Apollinis & Clatræ, quæ eidem inscriptioni Pelasgicæ
 “coævæ non sunt, sed *παρρηγο*, ab imperito scriptore addita,
 “cenferi debent, ut nuper erudite observavit V. C. Hannibal
 “de Abbatibus Oliverius, &c.” Hæc enim opinio nullo pror-
 fus fundamento videtur subnixa; cum eandem quam literæ præ-
 ferant figuræ faciem antiquitatis, prout cuilibet Dn. Bourguet-
 tium hac de re agentem consulenti in majus innotescet.

15. Aheneas Tabulas Eugubinas recentioribus literis Latinis
 exaratas duabus ferme ætatibus bellum Trojanum antecessisse,
 ut autumat V. C. Antonius Franciscus¹ Gorius, publicus Histo-
 riarum Florentiæ professor, cordatus quisque inficiabitur; cum
 tam immensam antiquitatem has neutiquam redolere, vel ip-
 sæ literæ fidem faciant oculatam. Neque Duilii vel Lucii
 Scipionis Barbati filii inscriptionibus vetustiores, perspectis e-
 lementorum formis, tuto quisquam pronunciaverit; quod &
 de cæteris, literis Etruscis insignitis, statuendum, si, ut arbi-
 tratur Cl. Gorius², eadem iis ætas sit asserenda. Sed de Ta-
 bularum Eugubinarum antiquitate alibi fusius dictum.

¹ Anton. Francisc. Gor. Mus. Etrusc. vol. I. in Prolegom. ad Tab. Eugubin. Etrusc.
 & alib. ² Idem ibid. & alib.

F I N I S.

P. 13. l. 25, 26. *Pro* — constat; ideoque hallucinantur &c. *lege* — constat.
 Hallucinantur itaque &c.

